

Bestedingsvoorstel mantelzorgwaardering 2016-2017

1. Aanleiding

In 2015 heeft het Rijk de middelen voor het mantelzorgcompliment gedecentraliseerd naar de gemeenten, als onderdeel van de integratie-uitkering sociaal domein (Wmo). Voor Helmond gaat dit om een structureel bedrag van € 376.000 per jaar. Op 7 juli 2015 is een raadsbesluit genomen over de invulling van deze middelen voor 2015. Het voorstel omvatte enerzijds een intensivering van de ondersteuningsactiviteiten door het Steunpunt Mantelzorg (o.a. uitbreiding groepsactiviteiten, lotgenotencontact, mantelzorgcafé, sessies met als doel kennisvergroting) en anderzijds de eerste gemeentelijke waarderingsactie voor mantelzorgers.

De waarderingsactie bestond uit verschillende cadeaubonnen ter waarde van € 50,- voor volwassenen en € 20,- voor jonge mantelzorgers (tot 18 jaar). Dat zijn lagere bedragen dan de bedragen die de SVB hanteerde voor de decentralisatie naar gemeenten. Deze keuze was mede gebaseerd op het feit dat we de doelgroepcriteria hebben verruimd waardoor meer mensen in aanmerking komen voor een bon.

Bovendien konden we in het eerste jaar geen goede inschatting maken van het aantal mantelzorgers dat een aanvraag zou doen.

Op basis van de opgedane ervaringen in 2015 zou een vervolgvoorstel voor 2016 - 2017 aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Met ingang van 2018 wordt het kader van de mantelzorgwaardering opgenomen in het nieuwe Wmo-beleidsplan.

Onderhavig voorstel is gebaseerd op de ervaringen uit 2015, de uitkomsten van een enquête die is afgenomen onder ruim 500 mantelzorgers en gesprekken met vertegenwoordigers van de adviesraden.

2. Mantelzorgwaardering 2015 - een terugblik

Voor de waarderingsactie van 2015 zijn de mantelzorgers op meerdere momenten, via diverse kanalen geïnformeerd over de aard en planning van de actie. Mantelzorgers konden, door het invullen van een bon, aanspraak maken op een cadeaubon naar keuze. De bonnen dienden persoonlijk te worden opgehaald. Hierdoor kon het Steunpunt in contact komen met de mantelzorgers en hen informeren over het bestaande ondersteuningsaanbod.

Er waren gedurende 4 maanden wekelijks 1-2 afhaalmomenten. Uiteindelijk zijn maar 50 bonnen *niet* opgehaald. Het Steunpunt heeft met 10 van deze mensen gebeld om de reden te achterhalen. Dit bleek te zitten in: te druk, niet begrepen of gewoon vergeten. De 50 bonnen zijn alsnog opgestuurd naar de mensen.

Bereik doelgroep

Landelijk wordt geschat dat één op de vijf volwassenen mantelzorg verricht. Het zou in Helmond daarmee gaan om ongeveer 13.500 mensen. Van de jongeren tussen de 12-18 jaar geeft gemiddeld 11% mantelzorg. In 2015 telde Helmond 7.050 jongeren in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar waarvan dus naar schatting 775 mantelzorgers zijn.

In totaal hebben in Helmond in 2015 1.675 volwassenen en 117 jonge mantelzorgers een bon ontvangen in het kader van de waarderingsactie 2015. Dat betekent een bereik van 12% onder volwassenen en 15% onder jongeren. In beide categorieën zijn veel mantelzorgers bereikt die nog niet bekend waren bij het Steunpunt Mantelzorg: 1.078

nieuwe volwassenen (toename van 63%) en 99 nieuwe jongeren (toename van 83%).

Enquête ondersteuningsbehoefte mantelzorgers

Bij het ophalen van de bonnen is gevraagd naar de ondersteuningsbehoefte van de mantelzorgers. In totaal hebben 510 mantelzorgers de enquête ingevuld. Dit is een respons van 30%. 43% van de respondenten heeft aangegeven behoefte te hebben aan enigerlei vorm van ondersteuning. Hierop komen we terug in paragraaf 4. mantelzorgondersteuning.

Verbeterpunten waarderingsactie

Door het Steunpunt Mantelzorg zijn een aantal verbeterpunten aangedragen

- Tijdige en heldere communicatie via diverse kanalen, zowel richting mantelzorgers als naar partijen die tegoedbonnen leveren (b.v. aanbieders van huishoudelijke hulp). Het Steunpunt Mantelzorg stelt hiervoor jaarlijks een draaiboek op.
- Minder en kortere momenten organiseren voor het ophalen van de bonnen.
- Uit de enquête bleek dat een deel van de mantelzorgers de voorkeur geeft aan een geldbedrag i.p.v. een cadeaubon. Deze mogelijkheid wordt daarom in 2016 toegevoegd aan de keuzemogelijkheden voor volwassenen.
- Bij het aanvragen van de bon dient de mantelzorger de naam en geboortedatum van de zorgontvanger op laten geven. Dit vermindert de kans op fraude.

MANTELZORGWAARDERING 2016 - 2017

3. Waardering mantelzorgers

Doel:

- o Mantelzorgers voelen zich gewaardeerd en gekend in hun inzet.

Maatregelen:

- o Jaarlijkse waarderingsactie voor mantelzorgers.
- o Jaarlijkse activiteit(en) op de dag van de mantelzorger (apart voor volwassenen en jongeren).

3.1. Waarderingsactie

Iedereen die ten minste 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden mantelzorg verleent aan een inwoner van Helmond komt in aanmerking voor blijf van waardering in de vorm van een cadeaubon of geldbedrag (alleen volwassenen).

In 2015 gekozen voor cadeaubonnen ter waarde van € 50 voor volwassenen en € 20 voor jonge mantelzorgers. Deze keuze was mede gebaseerd op het feit dat er in het eerste jaar geen goede inschatting gemaakt kon worden van het aantal mantelzorgers dat een aanvraag zou doen. Op basis van het aantal bereikte mantelzorgers in 2015 en onze doelstelling van een verdubbeling van dat aantal de komende twee jaar, is er voldoende financiële ruimte om de bedragen van de waarderingsactie met ingang van 2016 te verhogen van € 50 naar € 70 respectievelijk van € 20 naar € 40 per mantelzorger.

De blijk van waardering betreft dan in 2016 - 2017

- een cadeaubon of geldbedrag t.w.v. € 70 voor mantelzorgers van 18 jaar en ouder;
- een cadeaubon t.w.v. € 40 voor jonge mantelzorgers onder de 18 jaar als zij samen met iemand anders de ondersteuning bieden;
- een cadeaubon t.w.v. € 70 voor jonge mantelzorgers onder de 18 jaar als zij als enige in het huishouden de mantelzorgondersteuning uitvoeren;

De volledige criteria voor de waarderingsactie en de compensatie parkeerkosten worden verwerkt in de Nadere Regels Mantelzorgwaardering 2016-2017, op te stellen na de vaststelling van deze kaders door de Raad.

Mantelzorgers kunnen de cadeaubonnen of het geldbedrag zélf aanvragen of de zorgontvanger kan dat doen voor zijn mantelzorger(s). Er wordt in beide gevallen gevraagd de naam en het geboortedatum op te geven van de persoon aan wie de zorg wordt verleend.

De bon/het geldbedrag kan ook in 2016 weer worden opgehaald bij het Steunpunt Mantelzorg. Dit biedt de kans tot een persoonlijk contactmoment met de betreffende mantelzorger waardoor op een informele manier informatie verstrekt kan worden over de bestaande ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers in onze gemeente. Het Steunpunt Mantelzorg zal voldoende menskracht inzetten om dit mogelijk te maken en om de wachttijd zo beperkt mogelijk te houden.

Met ingang van 2017 zullen alleen mantelzorgers die nog niet eerder gebruik hebben gemaakt van het mantelzorgcompliment gevraagd worden de bon persoonlijk op te komen halen. Mantelzorgers die eerder in beeld waren, kunnen hun bon per post ontvangen respectievelijk het geldbedrag via directe overboeking. Uit de ervaringen van de actie in 2015 bleken de ophaalmomenten voor velen tevens een gelegenheid tot lotgenotencontact. Ophalen blijft daarom uiteraard ook in 2017 een optie.

Er bestaat de mogelijkheid periodiek te worden geïnformeerd in de vorm van de mantelzorgkrant of een mailing. Interesse hiervoor kan eveneens worden kenbaar gemaakt op het aanvraagformulier van de waarderingsactie.

Voor de waarderingsactie stelt het Steunpunt Mantelzorg jaarlijks een draaiboek op. Communicatie is daarbij een belangrijk onderdeel. Het streven is dat de groep mantelzorgers, die een waardering aanvraagt, in de komende twee jaar verdubbelt. Voor de waarderingsactie van 2016 zullen de mantelzorgers die in 2015 een waardering hebben ontvangen, persoonlijk worden benaderd, evenals de mensen die staan geregistreerd voor de Nieuwsbrief Mantelzorg van het Steunpunt. Verder maken we gebruik van de diverse communicatiekanalen van het Steunpunt, de organisaties die contact hebben met mantelzorgers en de gemeente.

Naast een adequate communicatiecampagne rondom de waarderingsactie trachten we beoogde uitbreiding van de doelgroep te realiseren door de focus op *jonge* mantelzorgers en door de verschillende activiteiten voor mantelzorgers beter te spreiden over de wijken in onze stad.

3.2. Dag van de Mantelzorg

Tijdens de landelijke dag van de mantelzorg in november (10-11-2016) worden de

mantelzorgers in het zonnetje gezet. Het Steunpunt Mantelzorg organiseert met de inzet van vrijwilligers een ontspannend avondprogramma dat steeds door een grote groep mantelzorgers en de mensen aan wie zij de zorg bieden wordt bijgewoond (2015: +/- 200). Het evenement is telkens een groot succes.

Gestreefd wordt naar een uitbreiding van het totaal aantal bezoekers en in het bijzonder van de jonge mantelzorgers. Voor hen wordt in 2016 voor het eerst een apart evenement georganiseerd.

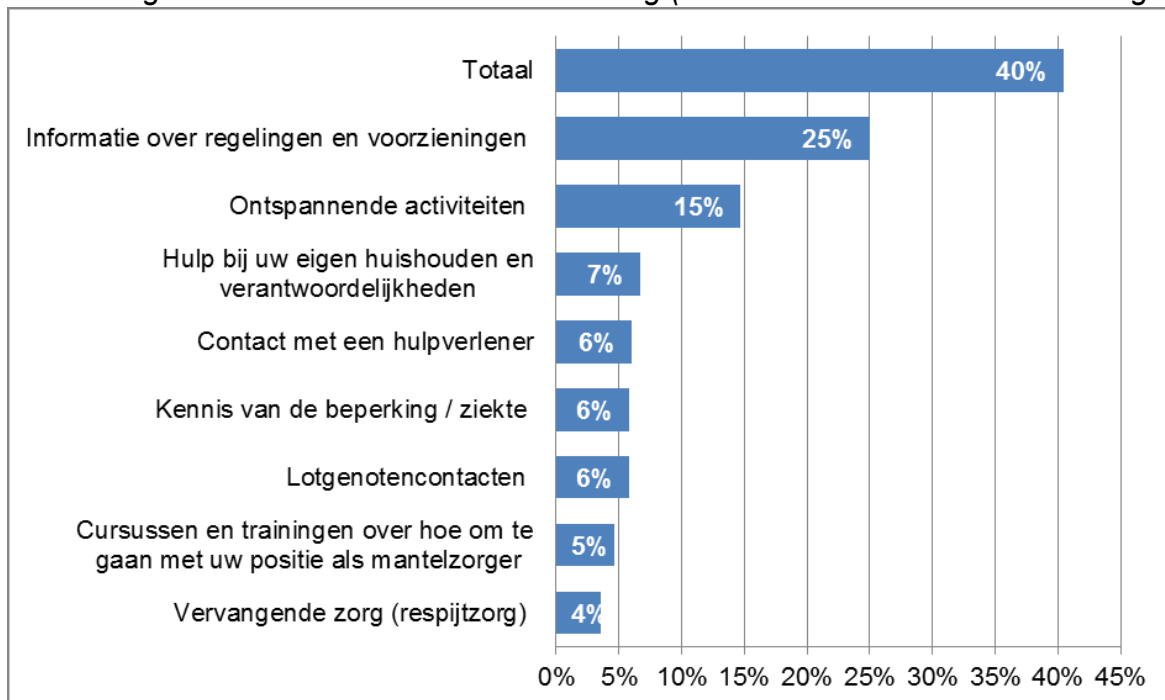
Partners van het Stedelijk Netwerk Mantelzorg willen zelf ook activiteiten organiseren voor de mantelzorgers waar zij direct mee te maken hebben. Dit kan op de dag van de mantelzorg of door het jaar heen.

De evenementen op de dag van de mantelzorg worden tevens gecombineerd met een informatiemarkt.

4. Ondersteuning mantelzorgers

De gedecentraliseerde rijksmiddelen zetten we ook in voor intensivering van de ondersteuning van mantelzorgers. Dit om overbelasting van mantelzorgers tegen te gaan, één van de Wmo-beleidspeerpunten. In de mantelzorgenquête 2015 is gevraagd naar de ondersteuningsbehoeften van onze mantelzorgers. Uit de Mantelzorgenquête bleek dat 43% van de ondervraagde mantelzorgers aanvullende ondersteuning wenselijk vinden.

Mantelzorgers met behoefte aan ondersteuning (meerdere antwoorden waren mogelijk)

Staafdiagram. Ondersteuningsbehoeften, Mantelzorgenquête 2015

4.1. Verbetering informatievoorziening

Doel:

- o Mantelzorgers kennen de regelingen en voorzieningen die hen ondersteunen in hun zorgtaak en weten hoe zij hier aanspraak op kunnen maken.
- o Mantelzorgers weten waar zij terecht kunnen met uiteenlopende vragen rondom mantelzorg.

Maatregelen:

- o Publicatie van een mantelzorg magazine (bewaarexemplaar) waarin a.d.h.v. storytelling (persoonlijke ervaringsverhalen) gerichte informatie wordt verstrekt.
- o Informatie en publicaties over mantelzorg in diverse media, waaronder GUIDO
- o Informatiemarkt op de dag van de Mantelzorg

Behoefte aan informatie over wat er beschikbaar is aan regelingen en voorzieningen voor zowel de mantelzorger zelf als voor de zorgontvangers, scoort het hoogst in de afgenomen mantelzorgenquête en blijkt ook uit landelijk onderzoek.

Verbetering van de informatievoorziening in brede zin levert een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van overbelasting. Denk hierbij aan het aanbod van cursussen en lotgenotencontacten, het benutten van respijtzorg, zodat de mantelzorger de zorg even aan iemand anders kan overlaten of aan slimme technologische ondersteuningsmogelijkheden zoals de 'social alert' app.

In 2016 wordt eenmalige een mantelzorg magazine uitgebracht vanuit de invalshoek van 'storytelling' waarin ervaringsdeskundigen maar ook andere, direct betrokkenen (b.v. een casemanager) uitgebreid aan het woord komen. De inhoudelijke informatie over voorzieningen wordt gekoppeld aan deze persoonlijke ervaringsverhalen. Het magazine moet een uitnodigend naslagwerk vormen, een (papieren) fysieke kaart op het gebied van mantelzorg (met minimale houdbaarheidsdatum van 1 jaar). Dit in tegenstelling tot de reeds bestaande nieuwsbrief mantelzorg. Deze komt 3 keer per jaar uit, behandelt één thema en is vooral ook bedoeld als 'contactmoment' voor het Steunpunt Mantelzorg met de doelgroep.

Ook communiceren we via lokale media en op de websites van organisaties en gemeenten. Onder andere zal GUIDO worden gevoed met thematische informatie over mantelzorg. Verder zullen ook de ouderenbonden en het Gehandicaptenoverleg hun achterban informeren.

De Dag van de Mantelzorg wordt gecombineerd met een informatiemarkt.

4.2. *Aanbod ontspannende activiteiten en cursussen voor mantelzorgers en stimuleren/faciliteren van lotgenotencontact*

Doel:

- Mantelzorgers kunnen even ontspannen, lotgenoten ontmoeten en/of doen kennis op die hen ondersteunt in de uitvoering van hun zorgtaak

Maatregelen:

- Subsidiemogelijkheden voor vernieuwing en uitbreiding van het activiteitenaanbod voor mantelzorgers.
- Stimuleren en zo nodig faciliteren van lotgenotencontact.

Een breed pallet aan collectieve voorzieningen is toegankelijk voor alle inwoners van onze stad. Toch is het voor mantelzorgers niet vanzelfsprekend om hier gebruik van te maken. Niet alleen tijdgebrek, maar bijvoorbeeld ook schuldgevoelens zijn hier debet

aan. Als er alternatieve zorg is, kan ontspanning gekoppeld aan lotgenotencontact en informatie een 'gouden formule' zijn, die dit hiaat kan vullen.

We willen daarom een deel van het beschikbare budget inzetten voor de uitbreiding/ontwikkeling van nieuw aanbod aan activiteiten, al dan niet met lotgenoten, themacafés en cursussen/trainingen met een informatief, praktisch en/of ontspannend karakter.

De LEVgroep heeft haar aanbod in 2016 reeds verruimd. Zo behoren in 2016 een training mindfulness en een cursus omgaan met dementie tot de mogelijkheden.

Maar we stimuleren ook andere organisaties complementair, vernieuwend aanbod te ontwikkelen dat aansluit bij de behoeften van mantelzorgers. Denk hierbij aan de inhuur van expertise voor een informatiebijeenkomst voor mantelzorgers. Ook ondersteuning in de vorm van lotgenotencontact willen wij nadrukkelijk stimuleren.

We stimuleren aanbieders bovendien hun activiteiten zoveel mogelijk te gespreid aan te bieden in de verschillende wijken van onze stad. Dat zal deelname bevorderen.

Als gemeente hanteren we een laagdrempelige en bureaucratiearme procedure voor zowel de aanvraag als de verantwoording. Na vaststelling van deze nota wordt hierover gecommuniceerd.

4.3. Ontlasting van mantelzorgers (zowel professioneel/geïndiceerd als informeel)

Doel:

- o Voorkomen overbelasting mantelzorgers.
- o Mensen met een beperking kunnen langer thuis blijven wonen.

Maatregelen:

- o vroegtijdige signalering van dreigende overbelasting van mantelzorgers.
- o ontlasting van de mantelzorger door middel van enerzijds ontspanning en anderzijds een aanbod aan de zorgbehoevende in de vorm van respijtzorg (logeeradres en/of dagbesteding).

(Vroeg)signalering is een verantwoordelijkheid van alle partijen in onze stad, van professionals tot vrijwilligers. Hierover voeren wij ook het gesprek met hen.

Ter ontlasting van mantelzorgers draagt de LEVgroep zorg voor individuele ondersteuning in de vorm van maatjes en match op maat met een (zorg)vrijwilliger. Een mooi voorbeeld van informele ondersteuning.

Een toereikend aanbod aan *respijtzorg in de vorm van kortdurende verblijf en/of dagbesteding (formeel en informeel)* is van groot belang om overbelasting van mantelzorgers tegen te gaan.

Bij respijtzorg neemt iemand tijdelijk de zorg over zodat de mantelzorger even tijd heeft om uit te rusten en andere dingen te doen dan zorgen alleen. Het helpt de balans tussen draaglast en draagkracht te herstellen en het vol te houden. Respijtzorg kan in de vorm van kortdurend verblijf (tijdelijk logeeradres) voor mensen die op permanent toezicht zijn aangewezen of in de vorm van dagbesteding. Als het gaat om geïndiceerde ondersteuning wordt deze ingekocht via Peel 6.1. Daarnaast is er ook informeel aanbod zoals de dagbesteding aan beginnende dementerenden door de Reikende Hand of logeergezinnen via MEE.

In 2016 kijken we samen met zorgverzekeraars en zorgaanbieders naar het huidige aanbod aan respijtzorg. Het project van Zorgverzekeraar CZ rondom respijtzorg voor kwetsbare ouderen levert hier een bijdrage aan. De inzet is om in dialoog met mantelzorgers van mensen met dementie te achterhalen wat hun behoeften zijn. Dit om te bezien welke initiatieven in het voorliggende veld gerealiseerd kunnen worden, b.v. met de inzet van vrijwilligers.

4.4. *Bereiken en ondersteunen jonge mantelzorgers*

Doel:

- o Bereik van jongen mantelzorgers uitbreiden.

Maatregelen:

- o De LEVgroep wijst in elke van de vier gebieden een jongerenwerker aan die 'jonge mantelzorgers' als specifiek aandachtsveld in zijn portefeuille heeft.
- o Per wijk organiseert de LEVgroep 3 activiteiten per jaar voor jonge mantelzorgers.
- o Het Steunpunt organiseert een aparte 'dag voor de *jonge* mantelzorgers'.

Onze jeugd moet de kans krijgen om gezond en veilig op te groeien. De mantelzorg voor een ouder kan deze doelstelling onder druk zetten. Vandaar dat het bereiken en ondersteunen van jonge mantelzorgers hoog op onze agenda staat.

Met de waarderingsactie 2015 hebben we 112 jonge mantelzorgers bereikt; daarvan waren 89 eerder niet in beeld. Dat is een mooi resultaat. De komende 2 jaar willen we het bereik verder verhogen (verdubbeling in 2017 t.o.v. 2015). Als we ze in beeld hebben, kunnen we vervolgens ook onderzoeken hoe hun specifieke ondersteuningsbehoefte eruit ziet.

Bovenstaande maatregelen van de LEVgroep moeten de komende jaren een meetbare bijdrage leveren aan deze doelstellingen.

4.5. *Specifieke aandacht voor ondersteuning door inzet van slimme zorg*

Doel:

- o Adequate ondersteuning van mantelzorgers van (beginnend) dementerenden zodat zij hun zorgtaak langer kunnen volhouden.
- o Mensen met (beginnende) dementie kunnen langer thuis blijven wonen.

Maatregelen:

- o We zetten budget in voor de subsidiëring van vernieuwende initiatieven op het gebied van slimme zorg.

Vanuit onze ambities in het kader van 'dementievriendelijke gemeente' willen wij een deel van het budget voor mantelzorgondersteuning inzetten voor vernieuwende initiatieven op het gebied van 'slimme zorg' die een concrete bijdrage leveren aan de ondersteuning en ontlasting van de mantelzorgers bij (beginnende) dementie. Deze groep loopt een verhoogd risico op overbelasting en neemt, op basis van demografische ontwikkelingen, toe.

Een goed voorbeeld hoe dit soort aanbod ontwikkeld kan worden, is het Europese project 'STOPandGO', waar onze gemeente in participeert.

Bestedingsvoorstel

Op basis van de genoemde maatregelen, stellen wij de volgende besteding voor.

Diensten & Producten	Besteding
Waarderingsactie mantelzorgers	228.000
Subsidie uitvoeringskosten Steunpunt Mantelzorg (LEVgroep) inclusief verbetering informatievoorziening	53.000
Uitbreiding (ontspannende) activiteiten, cursussen, lotgenotencontacten voor mantelzorgers uitbreiding dag van de mantelzorg	30.000
Verbetering informatievoorziening via GUIDO	3.000
Budget voor ontwikkeling van slimme-zorg-oplossingen	25.000
Budget voor nieuwe (informele) initiatieven respijtzorg en/of dagbesteding	37.000
<i>Totaal aan diensten & activiteiten mantelzorgondersteuning en -waardering</i>	<i>376.000</i>

De komende jaren zal op het gebied van het sociaal domein meer aandacht zijn voor de transformatie: het realiseren van de inhoudelijke veranderingen die nodig zijn om de zorg te kunnen leveren en deze van een hoge kwaliteit en betaalbaar te houden. De activiteiten voor de ontwikkeling van slimme-zorg-oplossingen en nieuwe (informele) initiatieven respijtzorg en/of dagbesteding dienen gezien te worden binnen deze brede transformatie van de zorg.